

Z6UL.WZU.0007.04.2018

MINISTERSTWO RODZINY, PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ
DEPARTAMENT POMOCY I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

ul. Nowogrodzka 1/3/5, 00-513 Warszawa, tel. +48 22 661 12 77, fax. +48
22 661 12 76

www.mrpips.gov.pl, e-mail: sekretariat.dps@mrpips.gov.pl

DPSV.073.19.2018.ZP

Warszawa, dnia 16.03.2018 r.

Pan

Wadim Tyszkiewicz

Prezes Zrzeszenia Gmin

Województwa Lubuskiego

23 KWI. 2018

Szanowny Panie Prezisie!

W związku z pismem Nr ZWGL.WZU.0007.1.2018 z dnia 23 lutego 2018 r. otrzymanym przy piśmie Kancelarii Prezesa Rady Ministrów Nr SPRM.226.2.7.2018.JP oraz z dnia 16 lutego 2018 r. skierowanym do MRPiPS, w sprawie finansowego wsparcia domów pomocy społecznej w celu zmniejszenia udziału gmin w kosztach utrzymania mieszkańca, przekazuję poniższe stanowisko:

Zmiana zasad finansowania, sposobu kierowania i odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej wprowadzona została z dniem 1 stycznia 2004 roku ustawą z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (art. 54 i art. 87 - tekst jednolity Dz. U. z 2017 r. poz. 1453).

Do końca 2003 r. pobyt w domu pomocy społecznej finansowany był przez powiat, który uzyskiwał dotacje z budżetu państwa. Zgodnie z ww. ustawą do ponoszenia opłaty do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania został zobowiązany mieszkaniec, rodzina (małżonk, zstępni, wstępni) oraz gminy. W stosunku do osób skierowanych do domu pomocy społecznej przed 1 stycznia 2004 r. utrzymana została dotacja z budżetu państwa, która jest stopniowo wygaszana. Na nowe zadanie związane z współfinansowaniem pobytu w domu pomocy społecznej gminy uzyskały udział we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych.

W roku 2003 r. udział gmin w dochodach z podatku dochodowego od osób fizycznych wynosił 27,6 %. Po przekazaniu nowego zadania gminie kwota ta jest corocznie zwiększana. W 2017 r. udział gmin w dochodach z podatku dochodowego od osób fizycznych wynosił 37,89%, czyli zwiększył się o ponad 10 punktów procentowych w stosunku do roku 2003.

-A-

Przeniesienie częściowej opłaty na gminy, miało na celu m.in. wyzwolenie w nich inicjatywy rozwijania usług środowiskowych dla swoich mieszkańców, budowy lokalnych ośrodków wsparcia dziennego, czy też małych lokalnych domów pomocy społecznej, z czego wcześniej gminy często rezygnowały, przenosząc obciążenia na powiaty prowadzące domy pomocy społecznej.

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2017 r. poz. 1769 ze zm.) nakłada na gminę obowiązek wnoszenia opłaty za pobyt swoich mieszkańców w domu pomocy społecznej.

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny do wysokości średniego miesięcznego kosztu utrzymania. W pierwszej kolejności koszty pobytu w placówce pokrywa mieszkaniec, a w przypadku osób małoletnich przedstawiciel ustawowy z dochodów dziecka. Opłata ta nie może przekraczać 70% dochodu mieszkańca. Kwoty wnoszone przez mieszkańców są zróżnicowane, ze względu na różne dochody poszczególnych mieszkańców. Dochód mieszkańca stanowią zwykle świadczenia z ubezpieczenia społecznego, pomocy społecznej lub alimenty.

Opłata wnoszona przez mieszkańca zostaje ustalona w decyzji wydanej przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) gminy kierującej do domu pomocy społecznej; a w przypadku placówek regionalnych finansowanych z dochodów własnych samorządu województwa - przez marszałka województwa.

Jeżeli pensjonariusz nie jest w stanie uiścić opłat (lub jego przedstawiciel ustawowy), to obciążają one kolejno małżonka, zstępnych, wstępnych oraz gminę, z której osoba została skierowana do domu pomocy społecznej. Osoby niespokrewnione z osobą skierowaną do domu nie muszą partycypować w przedmiotowych wydatkach, ale mogą. Jeżeli osoba umieszczona w placówce jest w stanie ponosić koszty pobytu, obowiązki osób bliskich i jednostki samorządu terytorialnego nie powstają. Krewni oraz gmina uiszczają opłatę dopiero wtedy, gdy mieszkaniec domu nie posiada wystarczającego dochodu na pokrycie kosztów utrzymania.

Wysokość zobowiązań finansowych ustalona jest w umowie (art. 103 ust. 2 ustawy) zawartej przez wskazane osoby z kierownikiem ośrodka pomocy społecznej gminy właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby, której opłata dotyczy. Możliwość i wysokość obciążeń zależy od sytuacji dochodowej zobowiązanego (małżonka, wstępnych, zstępnych). Jeżeli jest on osobą samotnie gospodarującą, to jego obowiązek powstaje wówczas, gdy jego dochód przekracza 300% kryterium dochodowego (634 zł), czyli jest wyższy niż 1 902 zł. Gdy zobowiązany nie jest osobą samotnie gospodarującą, będzie on ponosił koszty pobytu

w placówce, gdy dochód na osobę w jego rodzinie będzie większy niż 1 542 zł (tj. 300% z kwoty 514 zł). Zobowiązania finansowe w ostatniej kolejności spoczywają na gminie miejsca zamieszkania osoby skierowanej. Obowiązki gminy dotyczące opłacania pobytu w placówce mają charakter dwojaki. Po pierwsze, gmina wnosi opłatę, jeżeli nie można tego obowiązku nałożyć na mieszkańca placówki lub osoby mu bliskie. Wówczas gmina ponosi bezzwrotne koszty, które mogą nawet w całości pokrywać opłatę pobytową. Jeżeli w opłacie partycypują inne osoby, to gminę obciąża jedynie kwota, która po dodaniu do pozostałych opłat zrównoważy średni koszt utrzymania mieszkańca. Po drugie, gmina zastępczo ponosi koszty pobytu w domu za osoby, które nie wywiązują się z wykonania umowy zawartej w trybie art. 103 ust. 2. W tym przypadku gmina może żądać zwrotu poniesionych wydatków (także od osób niezobowiązanych do ponoszenia opłat, które dobrowolnie zawarły umowę). Obowiązki gminy powstają z mocy prawa.

Art. 54 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej stanowi w jakich przypadkach umieszcza się osobę w domu pomocy społecznej. Z przepisu wynika, że prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej przysługuje osobie, która wymaga całodobowej opieki i która nie może funkcjonować samodzielnie w codziennym życiu, a nie można jej zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Przepis nie uzależnia skierowania osoby do domu pomocy społecznej od jej dochodu ani od dochodu osób obowiązanych na podstawie art. 61 ust. 1 pkt 2 ustawy.

W związku z powyższym, uprzejmie informuję, że Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej nie przewiduje wprowadzenia do ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej przepisów, które zapewniłyby pokrycie ze środków budżetu państwa części ponoszonych przez gminy kosztów pobytu osób skierowanych do domu pomocy społecznej, ani też nie przewiduje innych możliwości odciążenia gmin od ponoszenia tych kosztów. Gminy natomiast poprzez rozwój usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych i ośrodków wsparcia powinny stworzyć takie warunki w miejscu zamieszkania osoby, aby przy odpowiednim wsparciu mogła ona jak najdłużej pozostawać w środowisku.

Odnosząc się do kwestii rozważenia celowości i konieczności nowelizacji ustawy z dnia 12 marca o pomocy społecznej w zakresie możliwości pobierania odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej z majątku osoby, uprzejmie informuję że obecnie nie przewiduje się wprowadzenia zmian w tym zakresie. Postulowane rozwiązanie budzi poważne wątpliwości w zakresie zgodności z Konstytucją RP (zasada ochrony własności wyrażona

w art. 21 i art. 64) oraz byłoby poważną ingerencją w prawo właściciela do swobodnego dysponowania rzeczą (art. 140 k.c.).

Pobieranie opłat z rachunków bankowych, wycena wartości majątku oraz obowiązek sprzedaży majątku wymagałyby bardzo precyzyjnych i szczegółowych regulacji ustawowych. Tymczasem konstytucyjna dopuszczalność ograniczenia własności tylko w drodze ustawy i tylko w zakresie, w jakim nie narusza istoty prawa własności, wymagałyby drobiazgowych i jednoznacznych regulacji prawnych. Regulacje te musiałyby wskazywać co najmniej przypadki dopuszczalności zastosowania nadzwyczajnych sposobów wnoszenia odpłatności za pobyt w domu pomocy społecznej, właściwość organów i tryb podejmowania decyzji w tych sprawach, ze środkami odwoławczymi włącznie, a nadto status nie tylko osoby umieszczonej w domu pomocy społecznej, ale także członków jej rodziny, zwłaszcza mogących być potencjalnymi spadkobiercami.

Ponadto osoba skierowana do domu pomocy społecznej nie musi przebywać w nim do końca swojego życia. Pozbawiając ją nawet części majątku pomoc społeczna mogłaby doprowadzić do utraty możliwości rezygnacji z pobytu w domu pomocy społecznej i powrotu osoby do środowiska, w którym zamieszkiwała wcześniej.

Z. Pometowa
D Y R E K T O R
Departamentu Pomocy
i Integracji Społecznej
Krzysztof Wyrwicka

Do wiadomości:

Kancelaria Prezesa Rady Ministrów

dot. Nr SPRM.226.2.7.2018